

УДК 378.147

СТРАТЕГІЯ АДАПТОВАНОГО ВИКОРИСТАННЯ ДИСТАНЦІЙНИХ КУРСІВ-РЕСУРСІВ У ПРОЦЕСІ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

Тетяна Борисівна Бикова,

аспірант кафедри педагогіки та менеджменту освіти
Глухівського національного педагогічного
університету ім. О. Довженка
м. Глухів, Україна

Микола Володимирович Іващенко,

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри педагогіки та менеджменту освіти
Глухівського національного педагогічного
університету ім. О. Довженка
м. Глухів, Україна

Анотація

У статті проаналізовано тенденції змін в освіті, обумовлені стрімким розвитком інформаційно-комунікаційних технологій. Обґрунтовано актуальність запровадження змішаного навчання за умов поширення в Україні та світі електронного навчання (e-learning) як такого, що покликане не заперечувати, а доповнювати наявні, загальнодоступні, інституційні стилі навчання. Здійснено спробу сформулювати основні ідеї стратегії адаптованого використання дистанційних курсів-ресурсів у процесі запровадження змішаного навчання. В основу стратегії покладені принципи персоналізованого навчання: активна участь, соціальна участь, змістовні завдання, зв'язок нової інформації з попередніми знаннями, розуміння, а не запам'ятовування, перенесення знань у різні ситуації, індивідуальні відмінності, мотивація, стратегічність, самоконтроль та ефективне навчання, реструктуризація попередніх знань, час на практику. У процесі адаптації дистанційного курсу-ресурсу до умов навчального закладу, забезпеченості викладача, студентів, рівня їхньої інформаційної компетентно-

сті та комп'ютерної грамотності, специфіки навчальної дисципліни особливу увагу запропоновано приділяти ефективній педагогічній взаємодії, педагогічним технологіям, ефективності розроблених методичних матеріалів (контенту) та способам їх доставки, ефективності зворотного зв'язку. Зроблено висновок: розроблений курс-ресурс має вдосконалюватися та видозмінюватися у процесі його використання за умови виявлення розбіжностей між передбачуваним і наявним рівнем готовності студентів до навчання чи недоліків у якості навчального контенту. Перспективним напрямом дослідження визначено вивчення перспективних можливостей використання адаптивних технологій в освітній галузі загалом та у процесі змішаного навчання зокрема.

Ключові слова: електронне навчання (e-learning), змішане навчання (blended learning), дистанційний курс-ресурс, персоналізоване навчання, система управління навчанням.

Постановка проблеми в контексті сучасної педагогічної науки та її зв'язок із важливими науковими і практичними завданнями. Стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій спричинив появу й активне впровадження нових засобів навчання, що змінили характер та спрямованість технологій навчання. Комп'ютери, мультимедіа, мережеві технології, мобільні пристрої органічно ввійшли в освітні процеси, урізноманітнивши форми навчання. Як наслідок, педагогіка та методика втрачають ознаки усталеності й перебувають на стадії експерименту. Однак не завжди впровадження інновацій спричиняє позитивні зрушення. Тому для мінімізації негативних проявів у інноваційній діяльності необхідно попередньо проводити детальний аналіз можливих ускладнень, планувати різні варіанти розв'язання конфліктних ситуацій.

Особливої уваги в Україні та світі набуло поширення електронного навчання (e-learning), що орієнтує студентів на новий стиль освіти та сприяє розвитку їхніх умінь та навичок для подальшого навчання протягом усього жит-

тя [12]. Сучасний студент – це мобільна особистість, здатна пристосовуватись до змін у суспільстві. Вже на сьогодні студенти понад 50 % вільного від аудиторних занять часу за умови централізованого та безперешкодного доступу до Інтернету перебувають у мережі [11. с. 94]]. Однак поява нового стилю навчання має не заперечувати, а доповнювати наявні, загальнонавчальні, інституційні. У зв'язку з цим актуалізується проблема використання змішаного навчання (blended learning). Ідея використання в освіті «змішування» як процесу створення певного продукту, що є комбінацією різних компонентів [3], не є новою. Основне питання, що постає при цьому – що змішувати, як змішувати та у яких пропорціях. Вітчизняні та закордонні дослідники пропонують багато моделей змішаного навчання. Однак варто розуміти, що використання жодної із запропонованих моделей без адаптації до наявних умов навчання не здатне забезпечити позитивні результати.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема використання інноваційних технологій у закладах освіти висвітлені в дослідженнях Р. Гуревича, І. Доброскок, М. Кадемії, Л. Шевченко, Л. Штефан та інших. Проблематику впровадження електронного навчання розглядають Н. Балик, Я. Василенко, В. Галан, М. Гром'як, М. Мокрієв, С. Палій, Г. Шмигер, В. Чорний, М. Шишкіна та інші. Теорію та практику розроблення й використання дистанційних курсів досліджено в роботах В. Бикова, В. Кухаренко, Н. Морзе, О. Рибалко, Н. Сиротенко, Є. Смирнкової-Трибульської, Б. Шуневич та інших. Авторами навчально-методичних праць щодо розроблення та використання системи електронного навчання ВНЗ на базі MOODLE є Ю. Триус, І. Герасименко, В. Франчук; технології розроблення модуля дистанційного курсу на платформі дистанційного навчання Moodle – Ю. Леснікова; формування дистанційного кур-

су та використання технологій дистанційного навчання – М. Рожновський; електронного навчального курсу – Т. Примак, О. Петруша, В. Вишнівський, М. Гніденко, Г. Гайдур, О. Ільїн, Ю. Холін, Г. Тітенко, Н. Максименко, А. Некос, К. Уткіна, В. Левчук; технологій дистанційного навчання – С. Салкуцан, електронних навчально-методичних матеріалів в системі Moodle – С. Бурлуцький; технології створення дистанційного курсу – В. Биков, В. Кухаренко, Н. Сиротенко, О. Рибалко, Ю. Богачков та інші. Можливості використання змішаного навчання досліджують О. Барна, В. Бригінець, В. Кухаренко, І. Пучков, Н. Рашевська, М. Умрик, К. Філоненко та інші.

Формування цілей статті. Мета статті – узагальнити досвід розроблення дистанційних електронних курсів, сформувані основні ідеї адаптованого використання дистанційних курсів-ресурсів у процесі запровадження змішаного навчання.

Виклад основного матеріалу. Залежно від причиново-наслідкових зв'язків та часового періоду використання терміна «електронне навчання» його зміст зафіксований у різних визначеннях, однак сутність залишається практично незмінною. У загальному розумінні e-learning – це навчання за допомогою сучасних інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). З плином часу засоби ІКТ постійно вдосконалюються, видозмінюються, з'являються нові (засоби медіа, комп'ютерні, мультимедіа, мережеві, мобільні тощо). Відповідно до мети (покращення якості навчання шляхом забезпечення доступу до ресурсів та послуг, забезпечення віддаленого обміну даними та співробітництва) в сучасному освітньому просторі використовують різні форми e-learning: «Web based» (навчальний матеріал розміщений у мережі Інтернет, доступний постійно); LMS (як своєрідний репозитарій для обміну інформацією між викладачем та студентом); «Blended Model» (змішана модель навчання, при якій застосовують форми типового

традиційного навчання, інтегровані в e-learning (інтерактивні навчальні платформи, LMS streaming video, відеоконференції)) [2, с. 193].

Утім варто зауважити, що використання змішаної моделі навчання потребує створення цілеспрямованого освітнього середовища, що поєднує такі складники: очне (традиційне), дистанційне (індивідуальне/самостійне і групове/коллаборативне) та електронне (онлайн, у віртуальному середовищі) навчання, у якому взаємодія суб'єктів педагогічного процесу відбувається під час інтеграції безпосереднього живого спілкування (віч-на-віч) та опосередковане за допомогою технологічних засобів (віддалено) як синхронно, так і асинхронно [3].

Вищесказане підтверджує той факт, що інноваційний характер сучасної освіти нерозривно пов'язаний з упровадженням змішаного навчання. Зважаючи на те, що змішане навчання у більшості випадків передбачає використання якщо і не повноцінного дистанційного навчання, то принаймні його елементів – дистанційних курсів-ресурсів, особливого значення набуває оволодіння сучасними викладачами відповідними компетентностями щодо створення та використання дистанційних курсів (курсів-ресурсів).

Відповідно до Положення про електронний курс-ресурс Харківського національного автомобільно-дорожнього університету електронний курс-ресурс – це матеріали навчально-методичного комплексу дисципліни (посібник, підручник або конспект лекцій, методичні вказівки до виконання лабораторних та практичних робіт, робоча програма дисципліни, тести) та інформація про викладача (методичний кабінет викладача), розміщені у дистанційному курсі (наприклад, у середовищі Moodle) для ефективного використання студентами [10]. Таке визначення, на нашу думку, більш орієнтоване на процес дистанційного навчання як варіанта віддаленого (заочного) вивчення студентами навчальної дисципліни.

Для запровадження змішаного навчання, адаптованого до наявних умов навчання, структура дистанційного курсу-ресурсу може відрізнятися. Здійснимо спробу навести обґрунтований перелік орієнтовних структурних елементів дистанційного курсу-ресурсу для адаптованого використання змішаного навчання.

На думку Веле Штилвелда, для будь-якого виду навчання на відстані необхідно зосередити увагу на чотирьох складових: ефективній педагогічній взаємодії, педагогічних технологіях, ефективності розроблених методичних матеріалів та способів їх доставки, ефективності зворотно-го зв'язку [14].

Ефективність педагогічної взаємодії крізь призму персоналізації досліджував Бенджамін Блум у 1984 році [15]. Результати дослідження спонукали переглянути роль учителя в навчальному процесі. Актуальності набуває позиція, що роль викладача – бути не джерелом інформації, а наставником, що задає індивідуальну траєкторію навчання [8].

У блозі blog.ed-era.com наведено 12 принципів персоналізованого навчання та поради щодо їх застосування на практиці. Більшість з них перегукується з класичними принципами дидактики. Так, наприклад: принцип активної участі (Active Involvement) заперечує доцільність тривалого пасивного споживання інформації, вимагає введення завдань, що передбачають активну навчальну діяльність (активності й самостійності); принцип соціальної участі (Social Participation) ґрунтується на твердженні, що навчання – це соціальна діяльність, тому обговорення, дискусії та робота в групах значно підвищують його ефективність (принцип раціонального поєднання колективних та індивідуальних форм і способів навчальної роботи); принцип змістовності завдань (Meaningful Activities), провідна ідея якого в тому, що ніхто не хоче виконувати роботу, яка не має сенсу (принцип свідомого засвоєння

знань відповідно до класичної теорії; умовою свідомого навчання є те, що учні, виконуючи будь-яке завдання, повинні знати, для чого вони це роблять) [4]; принцип зв'язку нової інформації з попередніми знаннями (Relating New Information to Prior Knowledge): нова інформація – це наступна порція цілісної картини світу, а не заміник раніше вивченого (принцип наступності у трактуванні Ю. Львова – це зв'язок попереднього матеріалу з наступним, взаємодія попередніх і нових знань тощо) [5, с. 33]; принцип розуміння, а не запам'ятовування (Understanding Rather Than Memorization): розуміння – ключ до практичного застосування знань у життєвих ситуаціях, принцип перенесення знань на різні ситуації (Learn to Transfer): навчання стає більш ефективним та змістовним тоді, коли учні навчаються застосовувати знання в реальних життєвих ситуаціях (принцип свідомого засвоєння знань: знання дієві лише тоді, коли вони засвоюються не механічно, а свідомо); принцип зв'язку навчання з життям, з практикою: практика – критерій істини [4]; принцип індивідуальних відмінностей (Developmental and Individual Differences), вони є основою та елементом адаптивного навчання, що передбачає врахування індивідуальних відмінностей (принцип доступності навчання, що вимагає врахування особливостей розвитку учнів); принцип мотивація (Creating Motivated Learners): «з умотивованими учнями працювати легше» (у деяких аспектах наближається до принципів ґрунтовності; на думку І. Підласого, «не розпочинайте вивчення нового, не забезпечивши попередньо позитивних мотивів і стимулів») [9, с. 454–457] та свідомого засвоєння знань (свідоме засвоєння знань учнями залежить від низки умов і чинників, зокрема мотивів навчання; високі соціальні мотиви – основа для розвитку, прагнення просуватися вперед, усувати недоліки і набувати нові знання) [4].

Специфічними принципами персоналізованого навчання, що не мають прямих аналогів серед принципів класичної дидактики, є:

Стратегічність (Being Strategic). Припцип покликаний реалізувати умову «навчити навчатися», тобто застосовувати стратегії для побудови причиново-наслідкових зв'язків і запам'ятовування певних концепцій – уміння, потрібне протягом усього життя.

Самоконтроль та ефективне навчання (Engaging in Self-Regulation and Being Reflective). Принцип передбачає здатність вибору найефективніших за певних умов з-поміж відомих стратегій навчання. Задля цього необхідно формувати вміння планувати й контролювати власне навчання.

Реструктуризація попередніх знань (Restructuring Prior Knowledge). Принцип обумовлений тим, що людська інтуїція та емоції навіть науково доведену інформацію інтерпретують як хибну. Коригування ситуації можливе за умови детального і послідовного опрацювання експериментально підтверджених фактів та даних без різкого заперечення буденного знання.

Час на практику (Time for Practice). В основу принципу покладена ідея, що для засвоєння інформації та для формування здатності застосувати її на практиці потрібен час.

Зауважимо, що наведені принципи, використані в комплексі, здатні сприяти ефективній педагогічній взаємодії. Крім того, їх дотримання має бути визначальною умовою під час добору доцільних у тій чи іншій ситуації педагогічних технологій. На початкових стадіях навчання доцільно скористатися авторитарними елементами традиційного навчання, що проявляються в чіткій регламентації діяльності (дотримання академічного розкладу, врахування можливих часових обмежень у процесі виконання дистанційної діяльності, необхідності дотримання інструк-

цій як аудиторної, так і дистанційної діяльності тощо), примусовості певних навчальних процедур (реєстрація та авторизація в дистанційному курсі-ресурсі, опрацювання теоретичного матеріалу, виконання навчальних та контрольних завдань тощо); централізації контролю (контроль виконання діяльності належить викладачу); орієнтації на середнього учня (характерне для завдань та видів діяльності перших тем, доки не будуть виявлені індивідуальні відмінності студентів) [13].

Планування змістового наповнення рекомендовано здійснювати за технологією модульного навчання, оскільки вона сприяє комплексному аналізу та розв'язанню таких завдань: створення змісту навчання, здатного гнучко реагувати на конкретні умови навчання, потреби практики; стимулювання самостійності та відповідальності студентів; реалізація творчого потенціалу педагога, звільнення його від рутинних обов'язків; забезпечення індивідуалізації навчання щодо темпу, рівня допомоги та диференціації його змісту; якісний процес навчання, у результаті якого досконало володіють знаннями, уміннями та навичками всі студенти або переважна більшість [6].

Завдання бажано створювати з урахуванням концептуальних положень технологій проблемного (не повідомлення знань у готовому вигляді, а формулювання завдання (проблеми) з мотивацією знайти способи розв'язання), активного (спілкування усіх з викладачем) та інтерактивного (спілкування всіх з усіма) навчання, особистісно орієнтованого навчання (єдиний процес допомоги, підтримки, соціально-педагогічного захисту, розвитку, підготовки студента до життєтворчості тощо) [7]. За умови значної розбіжності в особистісних якостях (рівень початкових знань, темп навчання, домінантний тип навчання, здібності до навчання та готовність до навчальних взаємодій тощо) доцільно долучитися до використання елементів диференційованої технології навчання або навіть індиві-

дуалізованого навчання. До того ж під час розроблення завдань необхідно особливу увагу приділяти цілепокладанню, дотримуючись таксономії Блума, що передбачає врахування існування шести рівнів ієрархії пізнавальних цілей навчання (рівень знання (Knowledge Level), рівень розуміння (Comprehension Level), рівень застосування (Application Level), рівень аналізу (Analysis Level), рівень синтезу (Synthesis Level), рівень оцінки (Evaluation Level)) [1, с. 59–62].

У процесі проектування дистанційних курсів-ресурсів дотримання принципів педагогічної взаємодії, доцільний добір педагогічних технологій утворюють концепцію навчання, що має бути реалізована в контенті (розроблених для студентів методичних матеріалах), способах його доставки та забезпеченні зворотного зв'язку.

Як правило, весь контент поділяють на текстовий, графічний, інтерактивний, аудіо та відео. Найбільш простим для створення і використання є текстовий контент. До обов'язкових елементів дистанційного курсу-ресурсу, що є текстовим контентом, відносять: опис курсу, теоретичний матеріал курсу (лекції, підручники, навчальні посібники, глосарій, списки посилань на зовнішні ресурси, цільові блоки, блоки завдань за темами або тижнями, додаткові матеріали до виконання завдань, критерії оцінювання тощо). Якщо до текстових матеріалів додавати гіперпосилання, вони перетворюються на текстовий контент з елементами інтерактиву.

Більш складний щодо створення, але більш ефективний у використанні є графічний контент (ілюстрації, таблиці, схеми, креслення, інфографіка тощо). Значної ефективності можна досягти шляхом поєднання текстового та графічного контентів (ментальні карти, презентації, ілюстровані блок-схеми тощо).

Створення інтерактивного контенту вимагає ґрунтовного розроблення сценарію його роботи, володіння на-

вичками програмування або використання спеціальних програмних засобів для їх створення, детального налаштування створеного контенту. Найпростішим видом інтерактивного контенту є тести. Вони можуть бути створені за допомогою спеціальних програм (програм-конструкторів) або засобами створення тестів, умонтованими в оболонку системи дистанційного навчання. Більш складними прикладами інтерактивного контенту є тренажери, симулятори, дидактичні ігри.

Аудіо та відеоконтент є доступним для створення на сьогодні як педагогами, так і студентами. Особливої актуальності у процесі створення аудіо та відеоконтенту набуває проблема якості ресурсів, їх доцільності та тривалості окремих фрагментів. Слід зазначити, що краще використати наявні навчальні аудіо чи відеофрагменти більш високої якості, ніж створювати їх самостійно на непрофесійному обладнанні. Хоча дослідниками доведено, що студенти більше цінують контент, створений педагогами власноруч.

Зважаючи на те, що дистанційні курси-ресурси, як правило, створюються в системах управління навчанням (LMS), то проблеми доставки контенту та забезпечення зворотного зв'язку не виникає. Контент розміщується за допомогою модулів курсу («База даних», «Глосарій», «Завдання», «Зовнішній засіб», «Урок», «Книга», «Напис», «Сторінка», «Тека», «Файл», «Посилання», «IMS контент пакет», «URL»). Єдине, що треба передбачити – це способи доставки інструкційних матеріалів щодо проходження процедури реєстрації на курсі. Відповідні матеріали можна поширити студентам електронною поштою (за умови наявності електронних адрес студентів), розповсюдити через соціальні мережі, мобільні додатки (Facebook, Google +, Viber тощо), розмістити у персональному блозі.

Типовими модулями LMS Moodle для організації зворотного зв'язку є: «Вибір», «Зворотний зв'язок», «Обстеження», «Семінар», «Форум», «Чат».

Модуль «Тест» виконує проміжну функцію між засобом доставки контенту та засобом організації зворотного зв'язку. Необхідна довідкова інформація щодо використання модулів виводиться системою під час їх вибору. Крім того, щодо використання та налаштування модулів у Інтернеті є значна кількість навчально-методичних посібників.

Висновки дослідження і перспективи подальших розвідок у досліджуваному напрямі. З метою запровадження змішаного навчання доцільно розробити дистанційний курс-ресурс. Його структуру і наповнення варто адаптувати до наявних умов навчального закладу, забезпеченості викладача, студентів, рівня їхньої інформаційної компетентності та комп'ютерної грамотності, специфіки навчальної дисципліни. Розроблений курс-ресурс має вдосконалюватись та видозмінюватися у процесі його використання. Причинами змін можуть стати виявлені розбіжності між передбачуваним і наявним рівнями готовності студентів до навчання, виявлені в навчальному контенті. Джерелами відповідної інформації можуть бути педагогічне спостереження за процесом та результатами навчання, інформація, отримана у процесі опитувань, обстежень, рефлексії студентів тощо. Отже, розроблення стратегії адаптованого використання дистанційних курсів-ресурсів у процесі запровадження змішаного навчання з дотриманням основних принципів персоналізованого навчання здатне забезпечити якісно вищі результати педагогічної діяльності. Перспективним напрямом дослідження є вивчення перспективних можливостей використання адаптивних технологій в освітній галузі загалом та у процесі змішаного навчання зокрема.

Список використаних джерел

1. Биков В. Ю., Кухаренко В. М., Сиротенко Н. Г., Рибалко О. В., Богачков Ю. М. Технологія створення дис-

- танційного курсу: навчальний посібник. Київ: Міленіум, 2008. 324 с.
2. Гром'як М. І., Василенко Я. П., Галан В. І., Чорний В. З. Проблеми впровадження та використання електронного навчання у вищих навчальних закладах. *Наукові записки. Серія: Педагогіка*. 2011. № 1. С. 191–199.
 3. Даниско О. В., Семеновська Л. А. Генеза та сучасний зміст поняття змішаного навчання в зарубіжній педагогічній теорії і практиці. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2018. Том 65. № 3. С. 1–11.
 4. Зайченко І. В. Педагогіка: навч. посіб. для студентів вищих педагогічних навчальних закладів, 2-е вид. Київ: «Освіта України», «КНТ», 2008. 528 с.
 5. Львов Ю. В. Преемственность педагогического руководства производительным трудом учащихся учителем трудового обучения школы и мастером ПО МУПК: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01. Санкт-Петербург., 1989. 169 с.
 6. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи. URL: https://pidruchniki.com/10810806/pedagogika/tehnologiya_modulnogo_navchannya#986 (дата звернення 08.01.2017).
 7. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи. URL: https://pidruchniki.com/17190512/pedagogika/vidi_pedagogichnih_tehnologiy#461 (дата звернення 08.01.2017).
 8. Персоналізоване навчання: адаптуйся або «сідай, двійка». URL: <http://blog.ed-era.com/personalizovane-navchannia/> (дата звернення 08.01.2017).
 9. Подласый И. П. Педагогика. Новый курс: Учебник для студ. пед. вузов: в 2 кн. М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1999. Кн. 1: Общие основы. Процесс обучения. 576 с.
 10. Положення про електронний курс-ресурс. URL: http://dl.khadi.kharkov.ua/pluginfile.php/35688/mod_resource/content/2/pologenia_ekr.pdf (дата звернення 08.01.2017).
 11. Професійна освіта : теоретичні та прикладні аспекти формування компетентності майбутніх фахівців : колективна монографія ; част. 1. / І. І. Доброскок та ін. ; керівник авторського колективу І. І. Доброскок. Переяслав-Хмельницький : ФОП Домбровська Я. М., 2016. 444 с.
 12. Семеріков С. О. Теоретико-методичні основи фундаменталізації навчання інформатичних дисциплін у вищих на-

вчальних закладах : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.02 / Національний педагогічний ун-т ім. М. П. Драгоманова. К., 2009. 536 с.

13. Технологія традиційного навчання. URL: <http://lvschool2.org.ua/teacher/pedag-teh/trad> (дата звернення 08.01.2017).
14. Штильвелда В. Дистанційне навчання – від теорії до практики, актуальний мережевий семінар. URL: <http://www.osvita.org.ua/distance/articles/15/> (дата звернення 08.01.2017).
15. Bloom B. S. The 2 Sigma Problem: The Search for Methods if Group Instruction as Effective as One-to-One Tutoring. URL: <http://web.mit.edu/5.95/readings/bloom-two-sigma.pdf> (дата звернення 08.01.2017).

References

1. Bykov V. Yu., Kukhareenko V. M., Syrotenko N. H., Rybalko O. V., Bohachkov Yu. M. Tekhnolohiia stvorennia dystantsiinoho kursu [Technology of creation of a distance course] : navchalnyi posibnyk . Kyiv: Milenium, 2008. 324 s.
2. Hromiak M. I., Vasylenko Ya. P., Halan V. I., Chornyi V. Z. Problemy vprovadzhennia ta vykorystannia elektronnoho navchannia u vyshchych navchalnykh zakladakh [The problems of implementation and using of e-learning in high educational establishments]. Naukovi zapysky. Serii: Pedahohika. 2011. № 1. S. 191–199.
3. Danyisko O. V., Semenovska L. A. Geneza ta suchasnyi zmist poniattia zmishanoho navchannia v zarubizhnii pedahohichnii teorii i praktytsi [Genesis and modern content of blended learning concept in foreign pedagogical theory and practice]. Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia. 2018. Tom 65. № 3. S. 1–11.
4. Zaichenk I. V. Pedahohika [Pedagogy]: navch. posib. dlia studentiv vyshchych pedahohichnykh navchalnykh zakladiv, 2-e vyd. Kyiv: «Osvita Ukrainy», «KNT», 2008. 528s.
5. Lvov Yu. V. Preemstvennost pedagogicheskogo rukovodstva proizvoditelnyim trudom uchaschihsya uchitelem trudovogo obucheniya shkoly i masterom PO MUPK [Continuity of the pedagogical management of the productive labor of students by the teacher of labor training of the school and the master

- of PO MUPC]: dis. ... kand. ped. nauk: 13.00.01. Sankt-Peterburg., 1989. 169 s.
6. Ortynskyi V. L. Pedahohika vyshchoi shkoly [Pedagogy in high schools]. Retrieved from https://pidruchniki.com/10810806/pedagogika/tehnologiya_modulnogo_navchannya#986.
 7. Ortynskyi V. L. Pedahohika vyshchoi shkoly [Pedagogy in high schools]. Retrieved from https://pidruchniki.com/17190512/pedagogika/vidi_pedagogichnih_tehnologiy#461.
 8. Personalizovane navchannia: adaptuisia abo «sidai, dviika» [Personalized learning: adapt or «Sit down, unsatisfactory»]. Retrieved from: <http://blog.ed-era.com/personalizovane-navchannia/>.
 9. Podlasyiy I. P. Pedagogika. Novyy kurs [Pedagogy. New course]: uchebnik dlya stud. ped. vuzov: v 2 kn. Moskva: Gumanit. izd. tsentr VLADOS, 1999. Kn. 1: Obschie osnovyi. Protsess obucheniya. 576 s.
 10. Polozhennia pro elektronnyi kurs-resurs [Provisions on the electronic course-resource]. Retrieved from http://dl.khadi.kharkov.ua/pluginfile.php/35688/mod_resource/content/2/pologenia_ekr.pdf.
 11. Profesiina osvita : teoretychni ta prykladni aspekty formuvannia kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv [Professional education: theoretical and applied aspects of forming the future specialists competence]: kolektyvna monohrafiia ; chast. 1. / I. I. Dobroskok ta in. ; kerivnyk avtorskoho kolektyvu I. I. Dobroskok. Pereiaslav-Khmelnitskyi : FOP Dombrovska Ya. M., 2016. 444 s.
 12. Semerikov S. O. Teoretyko-metodychni osnovy fundamentalizatsii navchannia informatychnykh dystsyplin u vyshchykh navchalnykh zakladakh [Theoretical and methodic foundations of fundamentalization teaching of the Computer Science at high educational establishments] : dys. ... d-ra ped. nauk : 13.00.02 / Natsionalnyi pedahohichnyi un-t im. M. P. Drahomanova. Kyiv, 2009. 536 s.
 13. Tekhnolohiia tradytsiinoho navchannia [Traditional learning technology]. Retrieved from <http://lvschool2.org.ua/teacher/pedag-teh/trad>.
 14. Shtylvelda V. Dystantsiine navchannia – vid teorii do praktyky, aktualnyi merezhevyi seminar [Distance education –

from theory to practice, actual network workshop]. Retrieved from <http://www.osvita.org.ua/distance/articles/15/>.

15. Bloom B. S. The 2 Sigma Problem: The Search for Methods if Group Instruction as Effective as One-to-One Tutoring. Retrieved from <http://web.mit.edu/5.95/readings/bloom-two-sigma.pdf>.

Татьяна Борисовна Быкова,

аспирант кафедры педагогики и менеджмента образования
Глуховского национального педагогического
университета им. А. Довженко
г. Глухов, Украина

Николай Владимирович Иващенко,

кандидат педагогических наук, доцент
кафедры педагогики и менеджмента образования
Глуховского национального педагогического
университета им. А. Довженко
г. Глухов, Украина

Быкова Т. Б., Иващенко Н. В.

СТРАТЕГИЯ АДАПТИРОВАННОГО ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ДИСТАНЦИОННЫХ КУРСОВ-РЕСУРСОВ В ПРОЦЕССЕ ВНЕДРЕНИЯ СМЕШАННОГО ОБУЧЕНИЯ

Аннотация

В статье проанализированы тенденции изменений в образовании, обусловленные стремительным развитием информационно-коммуникационных технологий. Обосновано актуальность введения смешанного обучения в условиях распространения в Украине и мире электронного обучения (e-learning) как такового, что призвано не отрицать, а дополнять имеющиеся, общедоступные, институциональные стили обучения. Учитывая сказанное, предпринята попытка сформировать основные идеи стратегии адаптированного использования дистанционных курсов-ресурсов в процессе внедрения смешанного обучения. В основу стратегии положены принципы персонализированного обучения: активное участие, социальное участие, содержательные задачи, связь новой информации с

предварительными знаниями, понимание, а не запоминание, перенос знаний в различные ситуации, индивидуальные различия, мотивация, стратегичность, самоконтроль и эффективное обучение, реструктуризация предыдущих знаний, время на практику. В процессе адаптации дистанционного курса-ресурса к условиям учебного заведения, обеспеченности преподавателя, студентов, уровня их информационной компетентности и компьютерной грамотности, специфики учебной дисциплины, особое внимание предложено уделять эффективному педагогическому взаимодействию, педагогическим технологиям, эффективности разработанных методических материалов (контента) и способам их доставки, эффективности обратной связи. Сделан вывод: разработанный курс-ресурс должен совершенствоваться и видоизменяться в процессе его использования при обнаружении расхождений между предполагаемым и имеющимся уровнем готовности студентов к обучению или недостатков в качестве учебного контента. Перспективным направлением исследования определено изучение перспективных возможностей использования адаптивных технологий в сфере образования в общем и в процессе смешанного обучения в частности.

Ключевые слова: *электронное обучение (e-learning), смешанное обучение (blended learning), дистанционный курс-ресурс, персонализированное обучение, система управления обучением.*

Tetiana Bykova,

Post-graduate student,

Department of Pedagogy and Educational Management

Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University

Hlukhiv, Ukraine

E-mail: profpedkoledg@gmail.com

Mykola Ivashchenko,

Doctor of Philosophy in Pedagogy (PhD), Assistant Professor,

Department of Pedagogy and Educational Management,

Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University

Hlukhiv, Ukraine

E-mail: in22@ukr.net

Bykova T., Ivashchenko M.

**THE STRATEGY OF ADAPTED USE OF DISTANCE
COURSES-RESOURCES IN THE PROCESS
OF BLENDED LEARNING IMPLEMENTING**

Abstract

The article analyzes the trends in educational changes conditioned by the rapid development of information and communication technologies. The relevance of a blended learning introduction in the conditions of e-learning dissemination in Ukraine and the world has been grounded. It has been also noted that the e-learning is designed not to deny but to supplement the existing, generally accessible, institutional styles of learning. The benefit of the study is that the authors has made an attempt to formulate the main ideas of the strategy of distance-course resources adapted use in the process of introducing blended learning. The strategy is based on the principles of personalized learning: active involvement, social participation, meaningful activities, relating new information to prior knowledge, understanding rather than memorization, learning to transfer, developmental and individual differences, creating motivated learners, being strategic, engaging in self-regulation and being reflective, restructuring prior knowledge, time for practice. The authors have noted that the above principles, used in the complex, can contribute to effective pedagogical interaction; their compliance should be a main condition for selecting appropriate (in a particular situation) pedagogical technologies. In the course of the distance course-resource adaptation to the conditions of an educational institution, the provision of a teacher, students, the level of their information competence and computer literacy, the discipline's specifics, it has been proposed by the authors to pay a special attention to the effective pedagogical interaction, pedagogical technologies, the effectiveness of the developed methodological materials (content) and methods of their explanation, an effective feedback. The authors of the article have made a conclusion that the designed course-resource should be also improved and modified in the process of its use, provided to find a discrepancy between the predicted and current level of students' readiness to study or the disadvantages of educational content quality. The perspective

direction of research has been defined by the authors as studying the leading opportunities for the use of adaptive technologies in the educational sector in general and in the process of blended learning including.

Key words: *e-learning, blended learning, distance course-resource, personalized learning, system of educational management.*